

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 324/2022-38

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] proti postupu a rozsudku Okresného súdu Galanta č. k. 2T/118/2015-658 z 24. apríla 2019, Krajského súdu v Trnave č. k. 5To/78/2019-710 z 21. mája 2020 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Tdo 49/2021 z 26. októbra 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Advokátom nezastúpený sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 26. januára 2022 v znení jej doplnenia doručeného 6. apríla 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. c) a d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1 a 2 ústavy a základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy postupmi a rozhodnutiami všeobecných súdov v trestnom konaní. Navrhuje uznesenie najvyššieho súdu o odmietnutí jeho dovolania zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie a aby bolo najvyššiemu súdu podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru nariadené jeho prepustenie na slobodu. Okrem toho žiada, aby mu bol v konaní o ústavnej sťažnosti ustanovený právny zástupca.

II.

2. Sťažovateľ bol rozsudkom okresného súdu z 24. apríla 2019 uznaný vinným zo spáchania zločinu pozbavenia osobnej slobody závažnejším spôsobom konania (so zbraňou a surovým spôsobom) podľa § 182 ods. 1 a 2 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. a) a c) Trestného zákona a prečinu ublíženia na zdraví podľa § 153 ods. 1 Trestného zákona, ktorého sa mal dopustiť tak, že 24. decembra 2014 v noci ďalší obvinený založil na ruky poškodeného kovové putá, následne s ním proti jeho vôli išiel do rodinného domu sťažovateľa, kde ho pripútal a tam ho následne spolu so sťažovateľom udierali, čím mu spôsobili zranenia, ktoré si vyžiadali liečbu, a to až do 30. decembra 2014, keď sa podarilo poškodenému v ranných hodinách z domu ujsť. Za to mu bol uložený úhrnný trest odňatia slobody na desať rokov a dva mesiace. Tomuto rozsudku predchádzal oslobodzujúci rozsudok okresného súdu z 28. septembra 2016, ktorý bol uznesením krajského súdu z 13. apríla 2017 na odvolanie prokurátora zrušený.

3. Okresný súd na základe dôkazov vykonaných na hlavnom pojednávaní (výsluchy poškodeného, sťažovateľa, svedkov, znalcov z odboru zdravotníctva a elektrotechniky, premietnutie kamerových záznamov z miesta činu, znalecký posudok z výsledkov DNA analýzy z biologického materiálu zaisteného z vecných stôp) po zohľadnení názoru krajského súdu v zrušujúcom uznesení dospel k záveru, že skutok tak, ako je popísaný v obžalobe, sa stal a že ho spáchal sťažovateľ. To potvrdzovalo viacero priamych svedkov vo svojich výpovediach, ktorí zhodne tvrdili, že videli poškodeného pripútaného o radiátor v dome sťažovateľa. Hoci fyzické útoky sťažovateľa na poškodeného potvrdili len vo výpovediach z prípravného konania, okresný súd nevhliadol dôvod, prečo by mal tieto výpovede vyhodnotiť ako nevierohodné. Takisto z analýzy stôp DNA na predmetoch, ktoré boli zaistené pri obhliadke miesta činu a ktorými mal byť poškodený bitý, vyplynulo, že biologický materiál na drevenej rúčke z krompáča mohol pochádzať tak od sťažovateľa, ako aj od poškodeného. Zo zápisnice o prehliadke tela s fotodokumentáciou poškodeného bolo preukázané, že zranenia na jeho tele boli staršieho dáta, avšak v súvislosti s tým bolo potrebné zohľadniť, že poškodený bol v dome držaný šesť dní. Z kamerového záznamu zachytávajúceho len deň útoku poškodeného (hoci bol kamerový systém zapnutý aj v predchádzajúcich dňoch) nebolo zrejmé, že by jeho pohyb vykazoval následky zranení, k čomu však znalec z odboru zdravotníctva uviedol, že pokiaľ bol u poškodeného prítomný strach o život, môže byť prah bolesti vyšší, a preto ani osoba so zlomeným členkom nemusí nevyhnutne krívať. K manipulácii kamerových záznamov z miesta činu sa znalec z odboru elektrotechniky vyjadril tak, že pravdepodobne bol pevný disk videorekordéra vymenený alebo preformátovaný, aby nebolo možné obnoviť dáta z inkriminovaného obdobia.

4. Sťažovateľ v odvolaní proti odsudzujúcemu rozsudku okresného súdu argumentoval jeho nesprávnosťou, pretože okresný súd nedostatočne zistil skutkový stav a dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam. Za vierohodné považoval len výpovede poškodeného a tie časti výpovede ostatných svedkov, ktoré vyznievali v jeho prospech, nezohľadnil. Ani výpovede poškodeného nevyznievali presvedčivo, keď nevedel určiť, o ktorú ruku bol pripútaný, v akých časových intervaloch prebiehali jednotlivé útoky, a keď potvrdil, že si putá zacvakával sám. Poukazoval tiež na výpovede znalca z odboru zdravotníctva, ktorý uviedol, že nie je možné s určitosťou určiť, kedy a za akých okolností mal byť poškodený zranený, a na výsledky analýzy DNA stôp na predmetoch, ktorými mal poškodeného biť a z ktorých vyplynulo, že nie sú zhodné s jeho DNA profilom. Okresnému súdu vytkol aj to, že nemôže bez logického odôvodnenia dospieť

k tomu, že výpovede svedkov z prípravného konania sú pravdivé a tie z hlavného pojednávania nie, pokiaľ sa nesnažil zistiť, resp. odstrániť dôvody protichodných tvrdení o fyzických útokoch na poškodeného. Tiež to, že na zmenu prvotného oslobodzujúceho rozsudku mu stačilo vykonať dokazovanie v rozsahu krátkeho výsluchu poškodeného, ktorý vyznel nejasne a neurčito. Namietal nesúlady zvukového záznamu z hlavného pojednávania so zápisnicou o pojednávaní a nezákonnosť uloženého trestu, keď okresný súd aplikoval nesprávny odsek ustanovenia Trestného zákona o úhrnnom treste a vylúčenie jednočinného súbehu trestného činu pozbavenia osobnej slobody s ublížením na zdraví.

5. Krajský súd zrušil odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu rozsudkom z 21. mája 2020, no uznal sťažovateľa vinným z rovnakých skutkov, ktoré aj rovnako právne kvalifikoval, a uložil mu úhrnný trest odňatia slobody na sedem rokov. Šťasti netýkajúcej sa neprípustnosti namietaného jednočinného súbehu vyhovel len námietke sťažovateľa o nezákonnosti trestu, keď podľa absorpčnej zásady trestania jednočinného súbehu trestných činov po zohľadnení jednej poľahčujúcej a jednej priťažujúcej (okresným súdom nevzhliadnutej) okolnosti považoval ním uložený sedemročný trest odňatia slobody za zákonný a spravodlivý. Ostatným námietkam sťažovateľa nevyhovel. Preskúmal zákonnosť a odôvodnenosť napadnutého výroku o vine, ako aj správnosť postupu konania, ktoré mu predchádzalo, a skonštatoval, že okresný súd v odôvodnení napadnutého rozsudku jasne a zrozumiteľne vyložil, ktoré skutočnosti považoval za dokázané, o ktoré dôkazy svoje skutkové zistenia oprel, akými úvahami sa spravoval pri hodnotení dôkazov. Je tiež zrejmé, akými právnymi úvahami sa spravoval, keď posudzoval dokázané skutočnosti podľa príslušných ustanovení zákona v otázke viny, a tiež, ako sa vyrovnal s obhajobou sťažovateľa.

6. Dovolanie sťažovateľa proti odsudzujúcemu rozsudku krajského súdu najvyšší súd uznesením z 26. októbra 2021 odmietol pre nedostatok dovolacích dôvodov. V dovolaní sa sťažovateľ podľa jeho mienky nedomáhal opätovného prehodnotenia vykonaných dôkazov, ale preskúmania rozsudkov okresného a krajského súdu, ktorými bol uznaný vinným len preto, lebo krajský súd vyhodnotil tie isté dôkazy úplne opačne ako okresný súd, čím došlo k porušeniu zásady voľného hodnotenia dôkazov, ústnosti a zásady v pochybnostiach v prospech obvineného. Považuje za neprípustné, aby krajský súd dával okresnému súdu záväzný pokyn, k akým skutkovým zisteniam má z vykonaného dokazovania dospieť. Namieta a poukazuje na tie isté rozpory v skutkových zisteniach, ktoré uvádzal v odvolaní proti odsudzujúcemu rozsudku okresného súdu.

III.

7. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti opisuje priebeh konania na všeobecných súdoch, pričom zdôrazňuje, že prvým rozsudkom okresného súdu bol oslobodený spod obžaloby, keď nebolo preukázané, že by skutok spáchal. Okresnému súdu vytýka, že po vrátení veci krajským súdom nevykonával dôkazy, ktoré mu pre účely zistenia skutkového stavu odporučil vykonať krajský súd. V súvislosti s týmto zrušujúcim uznesením krajského súdu opätovne namieta prekročenie jeho prieskumnej právomoci, keď ten dal okresnému súdu záväzný pokyn, ako má vyhodnotiť vykonané dôkazy a k akým skutkovým a právnym záverom má dospieť. Odsudzujúci rozsudok

okresného súdu teda nebol výsledkom voľného hodnotenia dôkazov, ale len výsledkom prijatia príkazu krajského súdu a prispôsobenia zhodnotenia dôkazov jeho požiadavkám.

8. Podľa sťažovateľa závery krajského súdu v odôvodnení odsudzujúceho rozsudku nemajú oporu vo vykonaných dôkazoch, absentujú úvahy, na základe ktorých dospel k presvedčeniu o jeho vine a o tom, prečo nezohľadnil dôkazy preukazujúce, že skutok nespáchal. Hodnotenie dôkazov považuje za svojvoľné bez akceptovateľného logického základu. Výrok o vine a treste je založený na extrémnom nesúlade so skutkovými a právnymi zisteniami, na nevysporiadaní sa s námietkami a návrhmi obhajoby, na nerešpektovaní základných ústavných princípov pre trestné právo, na deformácii dôkazných prostriedkov, na svojvoľnej interpretácii a aplikácii noriem trestného práva, na absencii procesných úkonov a na absolútnej nespravodlivosti.

9. Sťažovateľ odôvodnenie uznesenia najvyššieho súdu považuje za formalistické, keď sa najvyšší súd nevysporiadal s namietaným porušením zákona a procesných práv. Vo všeobecnej rovine rozsiahlo cituje judikatúru ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúcu sa práva na spravodlivé konanie, obsahom ktorého je právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu a právo na to, aby sa všeobecný súd náležitým spôsobom vysporiadal so všetkými pre rozhodnutie podstatnými skutočnosťami.

IV.

10. Ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou (III. ÚS 391/09). Ústavný súd preskúmava len to, či zákony neboli vyložené spôsobom, ktorý je svojvoľný (arbitrárny) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08). Ústavný súd za protiústavné považuje tie rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplné odchylné od veci samej alebo extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06). Rovnako o takýto stav ide aj vtedy, ak závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 88/07). Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva rozhodnutie vnútroštátneho súdu možno považovať za svojvoľné a také, ktoré narúša spravodlivosť konania, iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe vnútroštátneho súdu, dôsledkom čoho došlo k odopretiu spravodlivosti (Moreira Ferreira, bod 85; Navalnyy a Ofitserov proti Rusku z 23. 2. 2016, sťažnosti č. 46632/13 a č. 2867/14, bod 119).

11. Ústavná sťažnosť je v podstate rekapituláciou odvolacej a dovolacej argumentácie sťažovateľa. V časti smerujúcej proti odsudzujúcemu rozsudku okresného súdu ústavný súd nemá právomoc, pretože sťažovateľ využil možnosť podať proti nemu odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd. Preto bola v tejto časti ústavná sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odmietnutá pre nedostatok právomoci.

12. Úlohou ústavného súdu pri posudzovaní namietaného uznesenia najvyššieho súdu nebolo preskúmať správnosť právnych záverov, o ktoré najvyšší súd oprel svoje rozhodnutie. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na posúdenie otázky, či sa najvyšší súd s dovolacími dôvodmi sťažovateľa vysporiadal adekvátne a preskúmateľne a či výklad právnych noriem neodporuje ich podstate a zmyslu, a teda či je uznesenie najvyššieho súdu ústavne akceptovateľné.

13. K sťažovateľom namietanému porušeniu práva na obhajobu nevykonaním a nezohľadnením dôkazov svedčiacich v jeho prospech najvyšší súd uviedol, že za porušenie tohto práva nemožno považovať obsah a rozsah vlastnej úvahy súdu o voľbe použitých dôkazných prostriedkov, pretože v opačnom prípade by to odporovalo viazanosti najvyššieho súdu v konaní o dovolaní zisteným skutkovým stavom. K dovolaciemu dôvodu, že rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom, všeobecne uviedol, že tento by bol naplnený vtedy, ak by bolo odsúdenie sťažovateľa založené výlučne alebo v rozhodujúcej miere na dôkaze, ktorého získanie alebo vykonanie by sa spochybňovalo. Na tomto mieste možno potom len doplniť, že všeobecná definícia dovolacieho dôvodu zodpovedá sťažovateľovmu vymedzeniu, keďže výslovne neoznačil dôkaz, ktorý by mal byť získaný alebo vykonaný nezákonným spôsobom, a ani nevymedzil, v čom konkrétne by mala táto nezákonnosť spočívať. K poslednému dovolaciemu dôvodu, že rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku, najvyšší súd uviedol, že sťažovateľ po vecnej stránke namieta, že skutok tak, ako bol zistený okresným a krajským súdom, bol zistený nesprávne a neúplne, čo v dovolacom konaní, vychádzajúc zo znenia zákonného ustanovenia, nie je prípustné účinne namietat.

14. V súvislosti so sťažovateľom namietaným záväzným pokynom krajského súdu okresnému súdu, ako má po zrušení oslobodzujúceho rozsudku postupovať, dospel najvyšší súd k tomu, že nešlo o príkaz, ako má okresný súd rozhodnúť o základnej otázke trestného konania (t. j. o vine sťažovateľa alebo o jeho oslobodení spod obžaloby). V zrušujúcom uznesení krajský súd len vytkol okresnému súdu, že sa dostatočne nevysporiadal so všetkými okolnosťami, že jeho skutkové zistenia nevyplývajú z vykonaných dôkazov, čo vzbudzuje pochybnosti o ich správnosti, a preto ho inštruoval (bez zadania príkazu a bez nariadenia vykonať konkrétne dôkazy), aby po vrátení veci nanovo posúdil dôkaznú situáciu. Záver najvyššieho súdu je súladný s rozhodovacou praxou ústavného súdu, podľa ktorej odvolací súd môže prvostupňovému súdu vytknúť chyby pri hodnotení dôkazov, ktorých sa podľa jeho názoru dopustil (nelogickosť záverov, opomenutie niektorých okolností), nie je však oprávnený dávať mu záväzné pokyny, k akým záverom má dôjsť pri hodnotení jednotlivých dôkazov, ani na to, aké celkové skutkové zistenia má urobiť (IV. ÚS 558/2018).

15. Z uvedeného je potom zrejmé, že najvyšší súd sa vysporiadal so všetkými sťažovateľom namietanými skutočnosťami podriadenými pod zákonom označené dovolacie dôvody, na základe čoho potom dospel k ústavne udržateľnému záveru o neexistencii relevantných dovolacích dôvodov.

16. V časti smerujúcej proti odsudzujúcemu rozsudku krajského súdu sa sťažovateľ domáha preskúmania správnosti jeho postupu, no najmä skutkových záverov. Vzhľadom na to, že revízia skutkových zistení všeobecných súdov je v dovolacom konaní vylúčená, a teda neexistuje žiadny iný súd príslušný rozhodovať o ochrane základných práv sťažovateľa, bol tento rozsudok podrobený ústavnému prieskumu. Úloha ústavného súdu sa však obmedzuje len na kontrolu,

či krajský súd postupoval ústavne konformným spôsobom, keď rozhodol o odvolaní sťažovateľa. Teda, či sa opravným prostriedkom riadne zaoberal, či prijaté rozhodnutie adekvátne odôvodnil a či jeho právne, no najmä skutkové závery nie sú excesom alebo svojvoľné, a či dostatočne odôvodnil, prečo nebolo možné vyhovieť odvolacím námietkam sťažovateľa.

17. Krajský súd sa vo svojom rozhodnutí vyrovnal so všetkými pre rozhodnutie vo veci podstatnými námietkami sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu. Prvotne uviedol, že okresný súd nezmenil svoj názor len po krátkom dokazovaní, ale najmä v súlade s právnym názorom v zrušujúcom uznesení, čo treba považovať za súladné s viazanosťou súdu nižšieho stupňa právnym názorom súdu vyššieho stupňa. Za nedôvodnú považoval námietku o nejasnosti a neurčitosti opätovnej výpovede poškodeného, keď je zrejmé, že po piatich rokoch od spáchania skutku si poškodený nemohol pamätať podrobnosti, no k podstatným okolnostiam vypovedal v zhode s predchádzajúcou výpoveďou. Nad rámec odôvodnenia okresného súdu k nesúlade výpovedí svedkov z prípravného konania a hlavného pojednávania uviedol, že títo upravili svoju výpoveď na hlavnom pojednávaní tak, aby nevypovedali proti sťažovateľovi, a keďže túto zmenu nevedeli hodnoverne objasniť, nie je dôvod na ich predchádzajúce výpovede neprihliadať. Zdôraznil, že motívom zmeny ich výpovedí mohla byť odkázanosť na bývanie u sťažovateľa, čo si uvedomili až po právnej kvalifikácii skutku, keď bolo zrejmé, aký závažný trest mu hrozí. K nezhode DNA poškodeného a vzorky DNA zo zaistených predmetov odkázal na odôvodnenie okresného súdu, s ktorým sa v plnom rozsahu stotožnil, keď ten uviedol, že biliardové tágo a golfová palica nie sú masívne predmety a pri útokoch na poškodeného sa zlomili, a preto sa na nich nemuseli nevyhnutne nachádzať stopy krvi poškodeného. Neobstojí ani námietka o nesúlade obsahu zvukového záznamu s jeho prepisom, pretože zápisnica o hlavnom pojednávaní z 24. apríla 2019 v časti výpovede poškodeného obsahuje celú jeho podstatnú časť tak, ako to predpokladá § 58 ods. 4 Trestného poriadku, podľa ktorého sa zapisuje podstatný obsah výpovede svedka.

18. S prihliadnutím na uvedené sú závery krajského súdu ústavne udržateľné a nemožno uvažovať o nedostatočnom odôvodnení jeho rozsudku ani o zjavnom omyle v skutkových zisteniach. Účelom konania pred ústavným súdom je ochrana ústavnosti, a nie poskytovanie ďalšieho opravného prostriedku umožňujúceho prehodnocovať správnosť záverov všeobecných súdov. Samotná skutočnosť, že súdy z vykonaných dôkazov nedospeli k záveru o oslobodení sťažovateľa spod obžaloby, neznamená porušenie práva na obhajobu. Skutočnosť, že sa sťažovateľ so skutkovými závermi súdov nestotožňuje, nestačí na prijatie záveru o zjavnej arbitrárnosti napadnutých rozsudkov.

19. V závere je potrebné uviesť, že neexistuje žiaden ústavne relevantný dôvod na to, aby ústavný súd akokoľvek zasahoval do napadnutých rozhodnutí. Medzi namietaným rozsudkom krajského súdu a uznesením najvyššieho súdu a porušením označených práv nie je žiadna súvislosť, a preto bola ústavná sťažnosť v časti smerujúcej proti týmto rozhodnutiam podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietnutá ako zjavne neopodstatnená.

20. Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd ustanoví fyzickej alebo právnickej osobe právneho zástupcu, ak o to požiada, odôvodňujú to jej majetkové pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Tieto tri predpoklady musia byť splnené súčasne. Ak je daný dôvod na odmietnutie ústavnej sťažnosti, ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie

nároku na ochranu ústavnosti. Preto žiadosti sťažovateľa podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde nebolo vyhovené.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. júna 2022

Peter Straka
predseda senátu